

ABONEMENT
Pour un an D. 2
Edition spécial. 500 Ptrs.

ADRESSE:
"İctihad," Constantinople
Téléph. St. 865
XXVème ANNÉE
15 Septembre 1929

İCTİHAD

Türkçe ve Fransızca

İLMÎ, EDEBÎ, İKTİSADÎ

No. 281

ABONEMAN:
Seneliği [24 Nüsha] Türkiye
için 2½, hariç için 2 D.
Ala kâğıdı 5 Liradır

IDAREHANESİ:
Cıgaloğlunda İctihad Evi

Tarihi Te'sisi:
1904 — Genève
Yirmi beşinci sene
15 Eylül 1929

Ma'nevi gıdaların murakebesi

Halkın içdiği suyun, yediği ekmeğin temiz ve hasta edici maddelerden ârî olmasını te'min etmek ictima'i bir vaz'ife ve borc olduğu halde cismanî gıdadan, ehemmiyetce hiç aşağı olmayan ma'nevi gıdaları ihmal etmek hiç caiz değildir, bunda mantikin tereddüd etmesine imkân yoktur. Bu ma'nevi gıdaların mu'ayene ve teftisine, halkın okumağa dâvet ve teşvik olmaksızın okuduğu ve mebzulen okuduğu kitaplardan başlamak lâzımdır.

Bu çok muhim ve neticesi çok feyzli olan işi yeni Maarif Vekilimiz *Cemal Hüsnü Bey Ef.*, tebrik olunmaya şayan bir kavrayışla kavramıştır. Bunu büyük bir sevinç ve şukranla öğreniyorum. Genç ve aydın görür Maarif Vekili, Anadolu'da halkın en ziyade okumaya düşkün olduğu kitapların neler olduğunu, tahkik ettirmiş, bu kitapların, bu hikâyelerin neler, hangi kitaplar, hikâyeler olduğunu tespit ettirmiştir.

Cemal Hüsnü Bey, öğrendiğimize göre bu kitapları tashih ettirdikten sonra Devlet Matbaasında temiz ve güzel bir şekilde basılmasını emr etmiştir. Bu hikâye ve ya masal kitapları esasen temiz ve nezih ve ekserisi âşikâne mavzu'larda oldukları halde, cahil ve para

kazanma kdan başka birşey düşünmez tâbi'lerin elinde çığırlarından çıkmışlardır. Bunların aslî çeşnileri muhafaza olunmak lüzumuna kail olduğumuz kadar, ahlaki vucude hastalık verecek süprüntülerden temizlenmesi vücuduna da o kadar kani'iz. *Sihhiye ve Mu'aveneti İctima'iyye Vekâleti* milletin cismanî varlığı ve sıhheti için ne ise, kimse şüphe etmez ki *Ma'arif Vekâleti* de milletin ma'nevi, aklî ahlakî varlığı için odur.

Burada *hurriyyet* bahise mevzu' olamaz ve olursa diyeceğimiz pek çoktur:

Halk istediğini okur o hür değilmi? diyecek bir adama vereceğimiz cevap o kadar kat'idir ki bunun altında ezilmek mümkün değildir: Biz ona sorarız mi'desi ancak süt hazm etmek halinde bulunan bir çocuk ve ya hasta her eli ne geçeni yemek hurriyyetine malik midir ve ya bu hurriyyete malik olmalı mıdır?

Ernest Renan ın *La liberté du peuple* adlı bir mekalesini *İctihad* ın eski nüshalarından birine nakl etmişdim; orada büyük hakim, aşağı yokarı, diyordu ki «ehali, budalaları dinlemeyecek kadar akıllı olmadıkça söz hurriyyeti [*Liberté de parole*] tehlikesiz olarak mevcut olamaz. Halkın fena şeyler okuması

Matbu'at Arasında :**Azeri Türk**

Bu mecmu'ayı Azerbaycanın mülteci ve milletci gençleri çıkarır. Canlı bir eserdir. Belki dillerinde o kadar incelik yok, fakat buna bedel yürekden gelen bir ses var ki yürege dokunuyor. Bundan bir buçuk ay evvel *Union Francaise* de bir *Azerbaycan* gicesi tertib olundu biz de da'vetli olarak orada bulunduk hiç bir soirée bu kadar canlı ve heyecanlı olmadı, bu kadar samimî ve muheyyic olmadı: orada hurriyet aşkı terennüm olundu, orada esirlik ızdırabı şerh olundu. Bir meclisde ki bu iki mevzu' yaşar, o meclis nasıl canlı olmaz. Azeri Türk, Türkün öz kardeşidir. Türk köle olarak yaşamak için doğmuş değildir. Onun her nazarından

*Mera'âr Ayed ezin zindgi
Ki sâlar basem künem bend*

sayhesi eşidilir. *Azeri Türk* mecmu'ası bu nevi' heyecan ve feveranla doludur *F. Özdemir* imzalı ve (vatan yolcusuna) adlı şu manzumeyi okuyun.

*Gözlerinde kan mı var ?
İçini yakan mı var ?
Yoksa yolcu, bağırında
Coşan bir volkan mı var ?*

hiç bir şey okumamasından daha hem de çok daha fenadır. Halk ruhen, fikren çocuktur ve çocuklukda alınan eyi ve ya fena intiba'lar çok derin olur, ve bütün hayat müddetince kalır. Mekteplerin tedris kitaplarının her sene tedkik, tenkih, ikmal etmek ne kadar hak ve vazife ise halkın okumaya tehalak gösterdiği, ve mutalaasiyle ruhunu beslediği küçük kitapları da teftiş ve fena ve muzur tağ-

*Saçlarının büklümü
Yandırmışken gönlünü..
Kopardılar göğsünden..
Bir tanecik gülümü..*

*Ne dağlar aştık yolcu ;
Biz de ağlaştık yolcu..
Bu yaş yosman içinse
Doğrusu şaştık yolcu !*

*Bu tutuşan kanındır.
Bu ateş kalkanıdır ;
Yolum o yâra gider
O "yar," da Vatanımdır !*

*Kalbindeki emele
Perde çekme kederle.,
Bak ufuk kızıştı
Gün doğacak, ilerle !.*

Mudanya : F. ÖZDEMİR

«Lat ve uzza» yı manzumeside güzeldir..
(Azeri Türk)ü okuyun. Bu alake pek yerinde olur. *Oldu yurd* ve *Prométhée* de öyle.

Tahsih

Geçen nushamızda bâzi tertibi sehvale çıkan kıtanın musahhahi:

Tahammül Gururu

Bir halikane sa'y ile cehdi asılımanın
Verdim karanlık illere nuri sururunu ;
Ey bir resuli muhtaribin iştikası gel
Öp göz bebeklerimde tahammül gururunu.

AB. DJ.

şislerden muhafaza etmek de o kadar hak ve vazifedir. Bu hak ve vazifeyi büyük bir isabetle ve lâıyk olduğu ehemmiyetle gören ilk Cumhuriyet Maarif Vekili *Cemal Hüsni Bey Efendi* yi yürekden ve pek samimî tebrik ve teşci, etmekle vatanî ve insanî ve milli bir vîcdan vazifesi ifa eden bir vatandaş hazzi duymakdayız.

Dr. Abdullah Cevdet